
Mierniki wzrostu gospodarczego

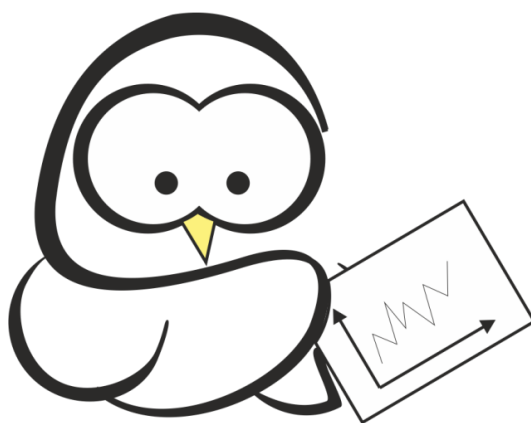

Wiedza o gospodarce

2013

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Zachodniopomorska
Szkoła Biznesu
w Szczecinie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Wzrost gospodarczy	3
3. Rozwój gospodarczy	3
4. Cykl koniunkturalny	4
5. Pojęcie inflacji i sposób jej mierzenia	4
6. Bezrobocie	5
7. PKB (produkt krajowy brutto)	6
8. PNB (produkt narodowy brutto)	7
9. PKB per capita (produkt krajowy brutto per capita).....	7
10. PNN (produkt narodowy netto)	7
11. Inflacja	7
12. Mierniki bezrobocia.....	8
13. Skutki bezrobocia	8
14. Rodzaje bezrobocia.....	8
15. Działania antyinflacyjne państwa	9
16. Sposoby walki z bezrobociem	10
17. Podsumowanie.....	11
18. Literatura	12

Mierniki wzrostu gospodarczego

1. Wstęp

Ogólna kondycja gospodarcza kraju ma bardzo duży wpływ nie tylko na funkcjonowanie przedsiębiorstw, ale również na życie nas wszystkich. W państwie, w którym gospodarka się rozwija, ludziom żyje się łatwiej. Mniej jest bezrobotnych, zarobki są wyższe, rodziny mogą więcej wydać na konsumpcję, społeczeństwo ogółem jest zamożniejsze. Natomiast gdy kraj dotyka kryzysu gospodarczego, przedsiębiorstwa bankrutują, pracownicy tracą pracę, ceny dóbr i usług rosną, co ostatecznie wpływa na obniżenie poziomu życia mieszkańców.

Do oceny **sytuacji ekonomicznej** wykorzystuje się różne mierniki pozwalające określić stan gospodarki. Popularnymi miernikami stosowanymi do oceny stopnia aktywności gospodarczej kraju są: produkt krajowy brutto, produkt narodowy brutto i produkt narodowy netto. Do oceny poziomu dobrobytu poszczególnych krajów stosuje się powszechnie wskaźnik Produkt Krajowy Brutto w przeliczeniu na jednego mieszkańca, tzw. PKB per capita. Poważną barierą w rozwoju gospodarczym państwa może być duże bezrobocie i wysoki poziom inflacji. Zjawiska te, ponieważ są bardzo groźne w skutkach dla gospodarki, również podlegają obserwacji i pomiarom. Rozmiar bezrobocia określany jest stopą bezrobocia, a wielkość inflacji – stopą inflacji.

Poniższa partia materiału pozwoli na zapoznanie się z podstawowymi miernikami wzrostu gospodarczego, problematyką inflacji i problematyką bezrobocia. Pozwoli Ci zrozumieć te zjawiska i określić ich wpływ na życie gospodarcze całego narodu, jak i życie każdej jednostki z osobna.

Każdy z nas jest zainteresowany kondycją gospodarczą swojego kraju. To od niej zależy, czy nasze wynagrodzenia będą rosły, czy młodzi ludzie znajdą pracę na rynku i jak nasz kraj będzie postrzegany w świecie.

Aby ocenić stan gospodarki, stosuje się pewne mierniki (wskaźniki). Odzwierciedlają one stopień rozwoju gospodarczego państwa oraz poziom życia jego mieszkańców. **Do najważniejszych można zaliczyć:**

- produkt krajowy brutto (PKB),
- produkt narodowy brutto (PNB),
- produkt krajowy brutto per capita (PKB per capita),
- produkt narodowy netto (PNN).

Wymienione miary wiążą się w ekonomii z pojęciami, takimi jak **wzrost gospodarczy, rozwój gospodarczy i cykl koniunkturalny**.

2. Wzrost gospodarczy

Wzrost gospodarczy definiuje się jako przyrost produkcji dóbr i usług w kraju w przeciągu roku. Jeśli producenci w kraju produkują coraz więcej dóbr konsumpcyjnych (np. odzieży, sprzętu AGD, żywności) i produkcyjnych (np. maszyn i urządzeń wykorzystywanych do wytworzenia innych dóbr), mówimy wtedy o wzroście gospodarczym.

3. Rozwój gospodarczy

Rozwój gospodarczy jest długofalowym procesem przemian dokonujących się w gospodarce, zmierzającym do ogólnego wzrostu zamożności społeczeństwa i poprawy jakości życia. Obejmuje on wzrost ilości produkowanych dóbr, ale również zmiany

Mierniki wzrostu gospodarczego

jakościowe, które prowadzą do poprawy poziomu życia obywateli. Rozwój gospodarczy to nie tylko większa ilość dóbr na rynku, ale także zauważalny spadek bezrobocia, wzrost wynagrodzeń pracowników, więcej wybudowanych mieszkań itp.

4. Cykl koniunkturalny

W każdym państwie bywają okresy, że zauważa się spadek globalny produkcji. Mówi się wtedy potocznie, że przyszła „zła koniunktura dla gospodarki”. Z tego wynika, że wzrost gospodarczy ulega zmianom. Zmiany polegają na tym, że w jednym okresie mamy zwiększenie produkcji, a w innym spadek produkcji, co nazywamy wahaniami koniunkturalnymi.

Wahania koniunkturalne (na przemian ożywienie i spowolnienie gospodarki) powtarzają się co jakiś czas w gospodarce i układają się w pewien określony cykl, zwany cyklem koniunkturalnym. Klasyczny cykl koniunkturalny składa się z czterech faz:

- kryzysu,
- depresji,
- ożywienia,
- rozkwitu.

Kryzys i depresja określane są jako recesja, a ożywienie i rozkwit utożsamiane są ze wzrostem gospodarczym.

Kryzys – pierwsza faza cyklu charakteryzuje się spadkiem popytu na towary, ograniczeniem produkcji, a tym samym bankructwem niektórych firm na rynku.

Depresja – następuje po kryzysie. Produkcja i zatrudnienie są na najniższym poziomie, ale już nie spadają.

Ożywienie gospodarcze – charakteryzuje się stopniowym wzrostem produkcji, zatrudnienia i popytu na towary. Właściciele firm osiągają coraz wyższe zyski, rośnie aktywność gospodarcza.

Rozkwit gospodarczy – jest to ostatnia faza cyklu, w której wszystkie istotne wielkości gospodarcze, tj. produkcja, zatrudnienie, płace, inwestycje, stopa zysku, osiągają wartości maksymalne.

5. Pojęcie inflacji i sposób jej mierzenia

Niekiedy ceny kupowanych przez nas towarów i usług wzrastają. Nie każdy wzrost cen powoduje inflację. Jeżeli wzrosły ceny tylko niektórych dóbr albo wzrost cen jest krótkotrwały, nie możemy jeszcze mówić o inflacji. Na przykład rosnące ceny ekskluzywnej odzieży nie spowodują wzrostu stopy inflacji. Pojawia się ona, kiedy ceny wielu produktów i usług rosną w tym samym czasie, powodując wzrost ogólnego poziomu cen.

Inflacja jest to utrzymujący się wzrost ogólnego poziomu cen dóbr i usług w określonym czasie.

Z powodu inflacji spada wartość realna dochodów. Inflacja zjada wypracowane zarobki ludności. Dochody rodziny, mimo że nominalnie rosną, wystarczają na zakup coraz mniejszej ilości towarów.

Mierniki wzrostu gospodarczego

Ze względu na przyczyny wyróżniamy:

Inflację popytową – jest wynikiem nadmiernej ilości pieniądza w obiegu. Pieniądz nie ma pokrycia w towarze. Zapotrzebowanie wzrasta szybciej niż wielkość produkcji. Niskie koszty kredytów zachęcają ludność do zwiększonych zakupów. Wydatki publiczne państwa przekraczają możliwości budżetowe. Dochody budżetowe państwo finansuje za pomocą pożyczek i dodatkowej emisji pieniądza.

Inflację kosztową – jej przyczyną są rosnące ceny zasobów niezbędnych do produkcji. Pojawia się wówczas, gdy nałożone są ograniczenia na podaż jednego lub kilku zasobów. Inflacja kosztowa może wynikać ze wzrostu każdego ze składników kosztów. Przyczyną występowania tego rodzaju inflacji mogą być również nadmierne żądania płacowe pracowników i wzrost płac.

Podstawowym miernikiem służącym do określenia poziomu inflacji jest stopa inflacji.

Stopę inflacji definiuje się jako procentowy przyrost przeciętnego poziomu cen w gospodarce w ciągu roku.

Obliczając stopę inflacji, należy porównać poziom cen w roku bieżącym do poziomu cen w roku poprzednim – bazowym.

Stopa inflacji = [(poziom cen w okresie bieżącym - poziom cen w roku poprzednim, bazowym) : poziom cen w roku poprzednim, bazowym] × 100%

Źródło: Opracowanie własne

Mierząc inflację, bierze się pod uwagę wszystkie towary i usługi, z których korzystają gospodarstwa domowe w danym roku. Wszystkie dobra skonsumowane przez gospodarstwa domowe w danym roku tworzą tzw. koszyk konsumpcyjny. **W skład koszyka wchodzi dobra najbardziej znaczące w strukturze wydatków przeciętnego gospodarstwa domowego:**

- dobra codziennego użytku (np. żywność, prasa, benzyna),
- dobra trwałe (np. odzież, obuwie, sprzęt komputerowy, sprzęt AGD),
- usługi (np. krawieckie, fryzjerskie, ubezpieczeniowe).

Każde dobro z koszyka ma swoją cenę, która może zmieniać się w czasie. Aby policzyć roczną stopę inflacji, należy porównać wartość wszystkich dóbr z koszyka w danym okresie z wartością koszyka okresu poprzedniego.

6. Bezrobocie

Sytuacja gospodarcza kraju ma ścisły związek z sytuacją na rynku pracy. Rynek pracy jest miejscem, na którym poszukuje się pracowników i pracy. Spotykają się na nim osoby, które chcą podjąć pracę, i osoby które oferują miejsca pracy. Rynek ten funkcjonuje podobnie jak inne rynki – jedni chcą kupić pracę (pracodawcy), a inni chcą ją sprzedać (osoby poszukujące pracy).

Mierniki wzrostu gospodarczego

Popyt na rynku pracy zgłaszają pracodawcy, którzy oferują zatrudnienie przy określonej stawce płacy. Podaż zaś tworzą ludzie poszukujący pracy, którzy chcą pracować za określoną stawkę wynagrodzenia.

Stan równowagi na rynku pracy jest wtedy, gdy wszystkie osoby chcące podjąć pracę ją znajdują, za daną stawkę płacy. Jest to sytuacja idealna, ale niestety zawsze na rynku są osoby, które chcą pracować, ale nie mogą znaleźć zatrudnienia. Sytuacja taka to bezrobocie.

Bezrobocie jest jednym z najpoważniejszych problemów ekonomicznych wielu państw na świecie. Wpływa negatywnie na funkcjonowanie całej gospodarki.

Bezrobotnym jest osoba niezatrudniona, niewykonywająca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa podjąć zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy, zarejestrowana w rejonowym urzędzie pracy.

Bezrobocie jest zjawiskiem niekorzystnym dla społeczeństwa i dla całej gospodarki. Ogranicza dochody ludności, powoduje obniżenie poziomu konsumpcji, która jest konieczna dla ogólnego wzrostu gospodarczego.

Najpopularniejszą miarą rozmiaru bezrobocia jest stopa bezrobocia.

Przyjrzyjmy się teraz bliżej charakterystyce podstawowych mierników wzrostu gospodarczego.

7. PKB (produkt krajowy brutto)

Jest to wartość wszystkich finalnych dóbr i usług wytworzonych na terenie danego kraju w określonym czasie. Dobra finalne służą do konsumpcji, nie mogą już być dalej przetworzone i sprzedane (np. chleb, buty, meble).

PKB nie uwzględnia produkcji wytworzonej w tzw. szarej strefie.

Obliczanie PKB

Najpopularniejszym sposobem mierzenia PKB jest sumowanie wydatków w państwie. Zgodnie z tą metodą PKB liczy się wg wzoru:

PKB = wydatki na konsumpcję + wydatki inwestycyjne przedsiębiorstw + wydatki rządowe + eksport netto (eksport - import).

Przykład

Wydatki na konsumpcję gospodarstw domowych wyniosły 400 mld zł, wydatki inwestycyjne przedsiębiorstw 300 mld zł, wydatki rządowe 100 mld zł, wartość eksportu 80 mld zł i wartość importu 70 mld zł. PKB wynosi:

$$\text{PKB} = 400 \text{ mld zł} + 300 \text{ mld zł} + 100 \text{ mld zł} + 80 \text{ mld zł} - 70 \text{ mld zł} = 810 \text{ mld zł}$$

Aby ocenić, jak zmienia się PKB z roku na rok, oblicza się wskaźnik tempa wzrostu PKB.

Należy zmianę absolutną PKB (różnicę między wartością PKB roku bieżącego i wartością z roku poprzedniego) podzielić przez wartość PKB roku poprzedniego i pomnożyć przez 100%.

Przykład

W roku bieżącym PKB wyniósł 850 mld zł, a w roku poprzednim 800 mld zł. Różnica w wartości PKB pomiędzy rokiem poprzednim a bieżącym wynosi 50 mld zł (jest to zmiana absolutna PKB). Dokonujemy obliczeń: $(50 \text{ mld zł} : 800 \text{ mld zł}) \times 100\% = 6,25\%$

PKB wzrósł o 6,25% w stosunku do roku poprzedniego.

Mierniki wzrostu gospodarczego

8. PNB (produkt narodowy brutto)

Jest to wartość wszystkich finalnych dóbr i usług wytworzonych na terenie danego kraju w określonym czasie powiększona o dochody netto z zagranicy. PNB jest to inaczej produkt krajowy brutto powiększony o dochody uzyskane przez Polaków za granicą.

9. PKB per capita (produkt krajowy brutto per capita)

Jest to wartość wszystkich finalnych dóbr i usług wytworzonych na terenie danego kraju w określonym czasie w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

PKB per capita jest miernikiem określającym poziom dobrobytu mieszkańców danego kraju. Jego wartość jest przeliczana z waluty krajowej na dolary lub euro, aby można było dokonać porównań między krajami. Kraje z niskim i średnim PKB per capita są nazywane również krajami rozwijającymi się. Zalicza się do nich Polska. Państwa z wysokim dochodem nazywane są krajami o wysokim stopniu rozwoju. Charakteryzuje je: wysoki poziom oświaty i ochrony zdrowia, niski udział rolnictwa w tworzeniu PKB, wysoki wskaźnik średniej długości życia, rozwinięta infrastruktura techniczna i wysoki poziom techniki.

10. PNN (produkt narodowy netto)

Jest to ilość pieniędzy, jaką dysponuje gospodarka na wydatki związane z zakupem różnych dóbr i usług po odjęciu kosztów amortyzacyjnych. PNN jest to inaczej produkt narodowy brutto pomniejszony o amortyzację wynikającą z eksploatacji środków trwałych. Amortyzacja jest to wyrażona w pieniądzu wartość zużytych w danym okresie środków trwałych (maszyn, urządzeń, środków transportu, budynków) wliczona w koszty działalności przedsiębiorstwa. PNN dokładniej odzwierciedla faktyczny stan gospodarki niż PKB i PNB.

11. Inflacja

Ze względu na wysokość stopy inflacji wyróżnia się cztery jej rodzaje

inflacja pełzająca	wzrost cen do 5% rocznie
inflacja krocząca	wzrost cen od 5% do 10% rocznie
inflacja galopująca	wzrost cen od 10% do 100% rocznie
hiperinflacja	wzrost cen powyżej 100% rocznie

Inflacja pełzająca – na ogół jest pod kontrolą rządu i nie zakłóca prawidłowości przebiegu procesów gospodarczych. Jest to inflacja typowa dla krajów wysokorozwiniętych.

Inflacja krocząca – ma tendencje do wymykania się spod kontroli rządu, może już hamować przyrost Produktu Krajowego Brutto.

Inflacja galopująca – gospodarkę cechują duże zaburzenia w relacjach cenowych. Rośnie znacznie popyt na dobra materialne trwałego użytku. Sygnały rynkowe, co produkować, w

Mierniki wzrostu gospodarczego

jakiej ilości są bardzo nieczytelne dla przedsiębiorców. Wzrasta popyt na kredyty długoterminowe o stałej stopie procentowej. Wysoka stopa inflacji może doprowadzić do zahamowania wzrostu gospodarczego.

Hiperinflacja – ten rodzaj inflacji cechuje brak racjonalności gospodarowania i planowania działań w gospodarce. Przedsiębiorcy zachowują się irracjonalnie, oczekują szybkich zysków i gromadzą nadmierne zapasy surowców. W transakcjach handlowych może dochodzić do wymiany barterowej (towar na towar). Hiperinflacja wpływa niszcząco na gospodarkę.

12. Mierniki bezrobocia

Wielkość bezrobocia można zmierzyć za pomocą stopy bezrobocia. Wskaźnik ten pozwala określić rozmiar bezrobocia w danym kraju i pozwala porównać poziom bezrobocia między państwami.

Stopa bezrobocia (U) wyraża procentowy stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo w danym państwie. Wylicza się ją wg wzoru:

$$U = (\text{liczba osób bezrobotnych} : \text{liczba osób aktywnych zawodowo}) \times 100\%$$

Ludność aktywna zawodowo (określana jako zasób siły roboczej) są to osoby pracujące i osoby bezrobotne. Za osoby aktywne zawodowo uważa się w Polsce osoby w wieku produkcyjnym: kobiety od 18 do 60 roku życia, mężczyźni od 18 do 65 roku życia.

13. Skutki bezrobocia

Do najpoważniejszych skutków bezrobocia w skali całego kraju należy zmniejszenie wartości Produktu Krajowego Brutto na wskutek nie w pełni wykorzystanej siły roboczej. Drugim poważnym skutkiem, jaki wywołuje wysoka stopa bezrobocia, jest wzrost wydatków rządu na zasiłki dla bezrobotnych. Brak pracy powoduje również znaczne pogorszenie warunków życia osób bez pracy i ich rodzin. U osób bezrobotnych występuje brak dowartościowania własnej osoby, co może spowodować stany depresyjne.

14. Rodzaje bezrobocia

W zależności od przyczyn można wyróżnić:

- bezrobocie frykcyjne (naturalne),
- bezrobocie koniunkturalne,
- bezrobocie strukturalne,
- bezrobocie sezonowe,
- bezrobocie klasyczne.

Bezrobocie frykcyjne – tworzą je osoby chwilowo pozbawione pracy ze względu na zmianę zawodu, pracy, miejsca zamieszkania oraz osoby o ułomnościach fizycznych oraz psychicznych uniemożliwiających podjęcie pracy. Jest ono zjawiskiem normalnym w gospodarce i nie narusza równowagi na rynku pracy.

Mierniki wzrostu gospodarczego

Bezrobocie koniunkturalne – spowodowane jest wahaniami cyklicznymi w gospodarce narodowej. Wzrasta podczas recesji i kryzysu, a maleje w okresie rozkwitu gospodarczego. Dotyka zwłaszcza osoby o niskich kwalifikacjach.

Bezrobocie strukturalne – źródłem tego typu bezrobocia jest upadek niektórych branż i wdrażanie postępu technicznego. Masowe zwolnienia pracowników występują wtedy, gdy praca człowieka zostanie zastąpiona pracą maszyn. Pracodawcy potrzebują wówczas pracowników o wyższych kwalifikacjach.

Bezrobocie sezonowe – jest uzależnione od pory roku. Latem może być niższe, a zimą na przykład wysokie, ze względu na sezonowość wykonywania niektórych prac. Są prace, które wykonuje się tylko w określonym czasie, na przykład prace w rolnictwie, ogrodnictwie, budownictwie. W sezonach tzw. martwych pracownicy sezonowi nie mogą znaleźć pracy, powiększając grono bezrobotnych.

Bezrobocie klasyczne – wynika z wysokich kosztów pracy. Występuje wtedy, gdy płace w gospodarce utrzymywane są na poziomie wyższym od poziomu równowagi na rynku pracy.

W gospodarce mogą wystąpić różne przeszkody utrudniające rozwój gospodarczy. W literaturze ekonomicznej zwane są barierami rozwoju gospodarczego. Ich znajomość przez osoby rządzące jest bardzo istotna, gdyż w zależności od rodzaju trudności państwo powinno interweniować, stosując odpowiednie narzędzia ekonomiczne. Możemy wyróżnić **cztery główne bariery rozwoju**:

1. Bariery polityczno-ekonomiczne (nadmierna biurokracja instytucji państwowych, nieefektywna praca ośrodków decyzyjnych).
2. Bariery społeczno-ekonomiczne (niski poziom oświaty, służby zdrowia, nadmierne zaludnienie, zbyt niski lub zbyt wysoki przyrost naturalny).
3. Bariery techniczno-ekonomiczne (brak dostępu do nowoczesnych technologii, niedostateczny rozwój infrastruktury technicznej w kraju, przestarzały i nieefektywny park maszynowy w przemyśle, niski poziom techniki).
4. Bariery przyrodniczo-ekonomiczne (ograniczona ilość surowców naturalnych w państwie, duże zanieczyszczenie środowiska).
15. Działania antyinflacyjne państwa

Zbyt wysoka inflacja jest zjawiskiem niekorzystnym dla gospodarki. Walka z inflacją należy do głównych zadań rządu każdego państwa. Ważne jest, aby inflacja nie osiągnęła zbyt dużych rozmiarów i nie wymknęła się spod kontroli rządu. Rządy państw opracowują własną politykę antyinflacyjną, w zależności od rozmiaru inflacji i przyczyn, które ją wywołały. Działania antyinflacyjne prowadzą w ramach polityki monetarnej i polityki fiskalnej.

Celem polityki monetarnej będzie ograniczenie ilości pieniądza w obiegu.

Celem zaś polityki fiskalnej w walce z inflacją będzie wpływ na ograniczenie popytu na rynku.

W ramach polityki monetarnej głównym działaniem antyinflacyjnym będzie zwiększenie stóp procentowych kredytów, co ograniczy ich dostępność. Mniej ludzi będzie stać na kredyt, a tym samym mniej pieniędzy znajdzie się w obiegu na rynku. Z kolei podniesienie stóp procentowych lokat bankowych powyżej stopy inflacji zachęci do oszczędzania i spowoduje wycofanie części pieniędzy z rynku. Aby ograniczyć ilość środków pieniężnych w obiegu, państwo również może uruchomić sprzedaż obligacji. Żeby kupić obligacje, ludzie muszą zrezygnować z zakupu niektórych towarów i usług na rynku, co również wpłynie na zmniejszenie ilości pieniądza w obiegu.

Mierniki wzrostu gospodarczego

Odpowiedzialny za prowadzenie polityki monetarnej w państwie jest Prezes **Narodowego Banku Polskiego**.

W ramach polityki fiskalnej rząd stara się wpłynąć na ograniczenie popytu na rynku poprzez zwiększenie podatków i zmniejszenie wydatków rządowych. Wyższe stawki podatków dochodowych zapobiegają nadmiernemu wzrostowi płac w stosunku do wydajności, a z drugiej strony zmniejszają pieniężne zasoby konsumentów na rynku. Zwiększenie podatków ogranicza możliwości zakupowe ludności. Natomiast zmniejszenie wydatków państwowych, np. na wzrost wynagrodzeń pracowników sfery budżetowej (urzędników, lekarzy, nauczycieli), zmniejszy popyt na rynku.

Oprócz wymienionych działań w ramach polityki monetarnej i fiskalnej państwo może również wykorzystać inne metody w walce z inflacją. Są to:

- zwiększenie konkurencyjności między przedsiębiorstwami poprzez ograniczenie monopolii (tj. występowania na rynku tylko jednego dostawcy lub producenta danego towaru, który dyktuje ceny);
- ograniczenie zasiłków dla bezrobotnych;
- wspieranie nowych przedsiębiorstw;
- zwiększenie mobilności zawodowej (gotowości pracowników do zmiany pracy lub zawodu), co wpływa na zwiększenie poziomu produkcji w kraju;

przeprowadzenie reformy pieniężnej (w przypadku hiperinflacji wprowadzenie denominacji pieniądza, polegającej na wycofaniu „starych” pieniędzy i wymianie na nowe w ograniczonej tylko ilości).

16. Sposoby walki z bezrobociem

Do walki z bezrobociem powinno być zaangażowane państwo. Minister Pracy i Polityki Społecznej jest naczelnym organem administracji państwowej, do którego zadań należy realizacja polityki państwa w zakresie zatrudnienia i minimalizacji bezrobocia. Państwo, przeciwdziałając bezrobociu, może posługiwać się narzędziami aktywnymi i pasywnymi.

Zadaniem narzędzi aktywnych jest ograniczanie rozmiarów bezrobocia poprzez tworzenie nowych miejsc pracy i utrzymanie istniejących miejsc pracy.

Do aktywnych narzędzi zalicza się:

- prowadzenie nieodpłatnego pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego przez urzędy pracy,
- finansowanie szkoleń,
- udzielanie kredytów dla bezrobotnych,
- finansowanie zatrudnienia bezrobotnych (np. w ramach aktywizacji zawodowej absolwentów, finansowanie stażów u pracodawcy),
- roboty publiczne, propozycje prac tymczasowych oraz telepracy,
- wspieranie inicjatyw bezrobotnych w pozyskiwaniu funduszy unijnych na otwarcie własnej działalności gospodarczej.

Mierniki wzrostu gospodarczego

Zadaniem narzędzi pasywnych jest łagodzenie skutków bezrobocia oraz obniżenie podaży siły roboczej.

Do pasywnych narzędzi zalicza się:

- zasiłki dla bezrobotnych,
- zasiłki i świadczenia przedemerytalne,
- obniżenie wieku emerytalnego,
- wypłacanie zapomóg,
- wydłużenie okresu obowiązkowego szkolenia młodzieży.

Różne rodzaje bezrobocia wymagają zastosowania różnych narzędzi i odmiennej polityki rządu. **Poniżej przedstawiono przykłady przeciwdziałania bezrobociu w zależności od przyczyn jego powstania.**

Rodzaj bezrobocia	Sposoby przeciwdziałania
Bezrobocie strukturalne	<ul style="list-style-type: none"> • przekwalifikowanie bezrobotnych • usprawnienie działalności biur pośrednictwa pracy • organizacja szkoleń dla bezrobotnych • tworzenie nowych inwestycji
Bezrobocie frykcyjne	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie ogólnokrajowych rejestrów komputerowych wolnych miejsc pracy • usprawnienie przepływu informacji o wolnych miejscach pracy
Bezrobocie koniunkturalne	<ul style="list-style-type: none"> • wcześniejsze przechodzenie na emeryturę • organizowanie robót publicznych • ulgi podatkowe
Bezrobocie sezonowe	<ul style="list-style-type: none"> • organizowanie kursów doszkalających dla pracowników • promowanie pracy w niepełnym wymiarze godzin w pewnych okresach zastoju • rozwijanie usług pośrednictwa pracy

17. Podsumowanie

Podsumujmy teraz zagadnienia omawiane podczas tej lekcji.

- Wzrost gospodarczy definiuje się jako przyrost produkcji dóbr i usług w kraju w ciągu roku, a rozwój gospodarczy jako długofalowy proces przemian w gospodarce, zmierzający do ogólnego wzrostu zamożności społeczeństwa.
- Podstawowymi miernikami wzrostu gospodarczego są: PKB, PNB, PNN, PKB per capita.
- Inflacja jest to utrzymujący się wzrost ogólnego poziomu cen dóbr i usług w gospodarce. Zjawiskiem przeciwstawnym jest deflacja. Podstawowym miernikiem jest stopa inflacji.
- Ze względu na wysokość inflacji wyróżnia się inflację pełzającą, kroczącą, galopującą i hiperinflację. Inflacja, której przyczyną jest nadmierny popyt na rynku w stosunku do podaży, nazywana jest inflacją popytową. Inflacja kosztowa powstaje wskutek wzrostu kosztów produkcji.

Mierniki wzrostu gospodarczego

- Sposoby walki z inflacją to między innymi: podniesienie stóp procentowych, ograniczenie wydatków rządowych, walka z monopolami, obniżenie kosztów produkcji.
- Popyt na rynku pracy zgłaszają pracodawcy. Podaż tworzą pracownicy i osoby poszukujące pracy.
- Bezrobotnym jest osoba niezatrudniona, niewykonywająca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa podjąć zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy, zarejestrowana w urzędzie pracy.
- Stopa bezrobocia wyraża procentowy stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo w danym państwie. Ludność aktywna zawodowo są to osoby pracujące i osoby bezrobotne.
- Państwo, przeciwdziałając bezrobociu, posługuje się narzędziami aktywnymi i pasywnymi.

18. Literatura

1. Buczyńska Teresa, Makroekonomia. Podręcznik dla szkół i kursów, PWN, Warszawa.
2. Zawojka Aldona, Daniłowska Alina, Mossakowska Ewa, ABC Ekonomii, CIM, Warszawa.
3. Pietraszewski Marian, Wybrane zagadnienia z biznesu cz. 3, eMPI², Poznań.
4. Gęsicki Łukasz, Gęsicki Marian, Słownik terminów ekonomiczno - prawnych, INTERFART, Łódź.
5. Nasiłowski Mieczysław, Ekonomia dla licealistów, KEY TEXT, Warszawa.